

Direktionsbygningen på Tuborg
Strandvejen 54, Hellerup
Opført 1913. Arkitekt: Anton Rosen

Fredningsforslaget omfatter: Direktionsbygningen, indgangspartiet med de to porte. Granitkuglerne foran bygningen, samt dele af belæggningerne omkring bygningen, primært syd og øst.

Forslagsstiller: Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur.

Indholdsfortegnelse:

Begrundelse for forslaget

Baggrunden for forslaget

Beskrivelse

Oprindelighed og ændringer

Bygningshistorie

Vedligeholdelsesstand

Kommune/Bydels-atlas

Identifikation

Kilder

Bilag: Fotos, kort og tegninger.

Begrundelse for fredningsforslaget:

Direktionsbygningen på Tuborg grunden i Hellerup udgør sammen med den endnu bevarede indgangsportal et monument for dansk ølbrygning og Art Nouveau stilens udtryk i Danmark.

Bygningen benævnes i kilderne som Anton Rosens hovedværk, og fremtræder ydermere yderst velbevaret, både i planløsningen og facader, samt ikke mindst i detaljeringen, med bevarede ædeltræspaneler, belysning og beslåning. Det store atrium – rum midt i bygningen, samt direktionskontoret må anses for at være bygningens arkitektoniske højdepunkt.

Da bygningen indenfor det sidste halve år er blevet solgt til Oskar Jensen Gruppen A/S der ønsker en mere tidssvarende indretning. Det er derfor af yderste vigtighed, ikke mindst af hensyn til ejeren, at bygningens bevaringsværdier snarest belyses, førend man er nået for vidt i projekteringsfasen.

"Træd ind, og her findes guderne..."

Hoveddør med skranken i forgrunden, set fra Centralhallen

Detalje, dørgreb

Trappe til 1. sal

Anton Sophus Rosen, 1859 - 1928:

Anton Rosen, der var uddannet fra Teknisk Skole i København i 1877, Kunstakademiets Arkitektskole i 1882, tildelt Akademiets lille guldmedalje i 1894, var medarbejder hos Dahlerup 1884 og 1890 – 96, førend han blev selvstændig arkitekt. På hans tegnestue kom mange af de senere så berømte arkitekter til at blive introduceret til arkitekturen. Det var bl.a. Aage Rafn, Kay Fisker, Bent Helweg – Møller, Tyge Hvass, Einar Dyggve og Svend Møller.

I opgøret med den rendyrkede historicisme ved århundredeskiftet blev Anton Rosen optaget af Arts & Crafts – stilen og l'art nouveau, og hans bygninger er stærkt præget af denne stil, der ellers ikke vandt stor indflydelse i dansk arkitektur.

Landsudstillingen i Århus i 1909 regnes for et af højdepunkterne i hans karriere, hvor han viste sit greb om både helheden og detaljen, samt sin sikre konstruktive sans, men også Palace Hotellet på Rådhuspladsen og Direktionsbygningen på Tuborg nævnes som hovedværker indenfor Rosens enkeltstående bygninger.

Anton Rosen var gennem hele livet en dybt engageret personlighed, der var repræsenteret på skiftende poster indenfor Akademiet, Tegne - og Kunstindustriskolen for Kvinder samt andre institutioner indenfor kunsthåndværk. Hans store interesse for netop kunsthåndværk afspejles i hans bygninger, hvor markante virkninger opnås ved foreningen af blankmur, natursten, terrakotta, majolika, smedejern, messing og kobberbeklædning.

Kig fra kælder til Centralhal

Fontæne i Centralhal

Øvrige, fredede bygninger af arkitekten Anton Rosen:

- Ole Rømer Observatoriet i Århus, opført 1911, fredet 2005 (observatorium).
- Direktørboligen på Den Kongelige Porcelænsfabrik på Frederiksberg, opført 1905, fredet 2003 (kontor).
- Palads Hotel på Rådhuspladsen i København, opført 1909 – 10, fredet 1985 (hotel).
- Løvenborg på Vesterbrogade 34 i København, opført 196 – 7, fredet 1985 (hotel og restauration).
- Vibensgård på Østerbrogade 158 – 60 og Nyborggade 2, København, opført 1903 – 5, fredet 1987 (beboelsesejendom).
- Hunderupvej 34 i Odense, opført 1902, fredet 1994 (beboelsesejendom).
- Risingevej 7 i Risinge, opført 1903, fredet 1989 (tårn – tilbygning til eksisterende anlæg).
- Amaliegade 49 i Silkeborg, opført 1902, fredet 1986 (vandtårn).

Beskrivelse:

Tuborgs administrationsbygning var ved sin indvielse ikke blot et for sin tid topmoderne firmadomicil, men tillige et rendyrket eksempel på Gesamtkunstwerk. Alle detaljer var bearbejdet af arkitekten ned i mindste detalje; lamperne og møblerne var tegnet til huset, og bygningens arkitektoniske detaljerigdom er varieret og fantastisk.

Facaderne i molerskurede gule sten er opført på et fundament af store, utildannede marksten, og inddelingen er meget fri, ligesom vinduer og døre er af varierende udformning for at styrke det levende udtryk. Tagets høje rejsning holder sammen på huset, og giver plads for et stort antal smukt udformede tage – og blikkenslagerkviste, samt øverste plans fine rundbuede kviste mod syd.

Dekorative detaljer er primært udført i granit og mønstermurværk, når ses bort fra de meget fine kobberarbejder og lamperne på sydfacaden, på portpillen og over indgangen. Også dørgreb og hængsler er af høj kvalitet og udformning.

Interiørdetalje fra direktørens kontor

Detalje ved ølanker

Bag det frigjorte facadeudtryk gemmer sig en stram og overskuelig planløsning, bygget over de fire - fløjede anlægs princip, der giver den store centralhal med dens ovenlys, der formidles til bygningens indre via gallerierne, og derved giver bygningens indre et indtryk af rumlig opløsning.

Møblerne findes i dag ikke mere i bygningen, men bygningens indre er i alt væsentligt bevaret til i dag. Det oplyses af ejeren, at dele af inventaret blev afmonteret og medtaget, da Carlsberg solgte bygningen sidste år. Hvad der siden hen er sket med disse ting vides ikke, men de kan befinde sig i depot.

Direktørkontoret står uforandret siden 1913, med den karakteristiske stuk, der er udformet som en forstørret hedebo – syning, men desværre er den tidstypiske jugendlampe i loftet forsvundet i løbet af sommeren. Boks – rummet og det oprindelige direktørbadeværelse er ligeledes bevaret.

Centralhallen syner ligeledes i det store og hele bevaret med den prægtige lysekrone, svingdørene, paneleringerne, mahogniskranke og det iøjefaldende store ølanker – relief med de flankerende fontæner op ad nordvæggen.

Lysekronen i Centralhallen oplyses i øvrigt at være tilskrevet Bindesbøll.

Stukloft og lysekrone i Centralhal

Ølankeret, der også rummer et pengeskab.

Oprindelighed og ændringer:

Følgende ændringer har kunnet konstateres udefra:

- Den nordlige udgangsdør er skiftet.
- Porten mod øst er skiftet.
- Der er isat forskellige tagvinduer på spidsloftet, hvis oprindelighed ikke har kunnet undersøges. Enkelte er tydeligvis af nyere fabrikat.
- Døre – og vinduespartier syner autentiske. Dog er skiftet et greb i partiet til højre for hovedindgangen.
- Indvendige døre og greb ser ud til at være bevarede.
- Tuborg – skiltet til venstre for indgangsdøren er forsvundet.

Bygningshistorie:

Bryggeriet Tuborg grundlagdes i 1873, hvor en gruppe fremtrædende forretningsmænd (bl.a. C.F. Tietgen og Philip W. Heymann) gik sammen om opkøbet af grunden "Tuborg", lidt nord for København, og oprettede Aktieselskabet Tuborgs Fabrikker. Philip Heymann, hvis motto var "*stilstand er tilbagegang*" var direktør fra 1880 til 93, hvorefter hans svigersøn, Benny Dessau, overtog ledelsen, indtil dennes død i 1937.

Aktieselskabet blev et industrieventyr, gennem konceptet fabriksaftappet øl, direkte til forhandlerleddet og målrettet eksport, og byggeriet intensiveredes hurtigt på grunden.

Den karakteristiske, 26 m. høje Tuborg - flaske blev opført i anledning af den store nordiske industri- og landbrugsudstilling i Tivoli i 1888, og udgør sammen med Bryghuset, Kontorbygningen, Sodavandsfabrikken og Administrationsbygningen de sidste rester af virksomheden Tuborgs produktionsanlæg.

Direktionsbygningen/laboratoriet på Tuborg er opført i 1913 (indviet i 1914), ved Anton Rosen. Bygningens anvendelse var, indtil 1965, administrationslokaler for direktionen på Tuborg – Bryggeriet, og bygningen bærer i sit monumentale udtryk og kvaliteten af de anvendte materialer og udførelsen præg af denne betydende funktion. *(siden hen benyttedes den i en årrække til kursusvirksomhed indenfor De Forenede Bryggeriers eget regi)*

Rosen var i sin idéproces inspireret af Saarinens projekt til rigsdagsbygningen i Helsingfors fra 1908, men det færdige projekt var stærkt inspireret af Bailie Scotts engelske villaer, og minder med sit fire – fløjede anlæg om en dansk herregård.

Sidegangs forløb i Centralhal

Vedligeholdelsesstand:

Fin, men står foran en gennemgribende istandsættelse og delvis ombygning, hvilket begrundes i fredningsforslaget.

Kommuneatlas: Bygningen er i bevaringsklasse 1, samlet vurdering

Identifikation:

Matrikel nummer 5A

BBR – nummer 157 – 186 329 – 2

Ejerlav Hellerup

Amt: København

Kommune: Gentofte Kommune

Ejerforhold: Oskar Jensen Gruppen A/S, Grønnegade 3, 1107 København K. Tlf. 70 26 61 61 (repræsentant Henrik Wessmann Jensen, mail hw@oskar-jensen.dk).

Kilder:

Viggo Steen Møller; *Arkitekten Anton Rosens arbejder*, 1980.

Architekten 1914 – 15, 197 f.

Registrant over bevaringsværdige bygninger i Gentofte kommune (1984); *Huse i Gentofte*.

Kunstcentret Silkeborg Bad, 2003; *Anton Rosen – Arkitekt og Kunstner*.

Kunstnerleksikon Weilbach

Kontaktpersoner:

Lintrup & Norgart, telefon 70 23 63 30 (hjemmeside www.lintrupnorgart.dk), eller ejerne Oskar Jensen A/S, tlf 70 26 61 61, ved Henrik Wessmann Jensen, hw@oskar-jensen.dk.

PS: De i forslaget anvendte fotos er venligst leveret af et medlem af Landsforeningen, der oplyser, at de er taget indenfor de sidste to måneder, men i øvrigt ønsker at være anonym.